

ሽርሒ ሀገድፍ ምስ ውድባት ኢትዮጵያ።

ራብዓይ ክፋል።

ብመምህር ተሰፊ ዘውደ።

ጉዳይ ሃገርና ስለ ልዕሊ ኩሉ ገርና ንሰርዖ፣ ኣብ ህወትና ቀዳማይ መስርዕ ዝሓዘ ኢዩ። ካብዚ መወከሲ'ዚ ጥራይ ዘይኮነስ፣ ከም ክትግበር ዘለዎ ስጉምቲ መዲብና ድሕሪ ፖለቲካዊ ጥምጥም ምስ ዝሓትትና፣ ቅኑዕ ጠለብናን ትጽቢትናን ገሊጽና ብቕሉዕ ኣብ መተግበሪ ጠረጴዛ ምንባርና፣ ግን ብኣንጻሩ ዝተዋህበና መልሲ ምድሃኻን፣ ከም ዜጋታት ደማ ምምሕዳርና ኣብ ኢድና ከይኣቱ ተሓሪምና። መልሲ ኩሎም ዝሓትትና ሞትን ህልቂትን ዓመጽን ጥራይ ኢዩ ነይሩ። ኣብ ዕጽው መዕጸን ብመናድቕ ሓጽራትን ተሓጺርና፣ ብሰላማዊ ሕቶ ነቕርቦ ኩሉ ሓንሳብን ንሓዋሩን ተረጊጡ። እንታይ ከም ዝሰዕብ ደማ ንመላእ ህዝብና ብሩህ ነይሩ። ዕጥቃዊ ቃልስና ከነብግስ ተገዲድና። ቅትለትን ደም ምፍሳስን ስለ ዝናፈቕና ኣይኮናን ዕጥቂ ክንሕንገጥ መሪጽና። ካልእ ኣማራጺ ስለ ዝሰኣና እንበር። ጸላኢና ቦታ ትርድኦ ክንብድህ ኢና ተሰእና። ናይ ሰላም ባህግና ሕጂውን ኣየብቀዐን። ከም ንንድርን፣ ከም ዘይንሕለልን ኢና ቦታ ቀዳመይቲ ናይ ኣዳል ጥይትና ኣቃሊሕና። ዝተጀመረ ዕጥቃዊ ቃልሲ ዘሰዕብ መስዋእትን ከበድ ክሳራታትን እውን ክሳብ ክንደይ ከም ዝኸውን ሓርፋፍ ግምትስ ነይሩና። ተመጢጡ ክነውሕ ከም ዝኸእል ንኩላህና ፍሉጥ ኢዩ ነይሩ። ጸላእትና ከም ሃገራት ልዑላውነቶም ዘረጋገጹን ግን ንውሽጣዊ ምዕብልነኦም ሃገርና ዘለዎ ሰባውን ባይታውን ጸጋታት ንምግሓጥ ብስሕዕ ኢዮም ተበጊሶም። ዝገሓጥው ደማ ኣይወሓደን።

ናይ ሃይለ ስለሰ መንግስቲ መኸተ ኤርትራውያን ስለ ዝሓየሎ፣ ምስቲ ኣብ ትሕቲ ጥልያንን እንግሊዝን ዘጋጠመና መግዛእቲ ዘዋህለልናዮ ተመክሮ ስለ ዝነበረ፣ ብኣንጻሩ ደማ ኢትዮጵያ ብመስፍናውያን ዘይማዕበሉ ቅርጺ ብመሳፍንቲ ትመሓደር ስለ ዝነበረት ንመኸተና ክትጸወሮ ኣይክኣለን። ናይ መግዛእቲ ምረት ኣብ ሊብያ፣ ኣብ ሶማሊያ፣ ኣብ መጨረሻታ ደማ ኣብ ኢትዮጵያ 1935 ዓ.ም፣ ኣብ ዘይምልከተና ውግኣት ተሸግሞና። ወጺእና ቃልሲ መስራትና፣ ክንቃለስ ጀሚርና ኣቓልቦን ጥራይ ናብ ጸላኢና ኣትኩርና። ሃይለ ስላሰ ካብዚ ኩርናዕ እዚ ተበጊሶ፣ ናይ ናጽነት ጠለብ ከም ሕማም ስለ ዘዕበድቦይ ንኤርትራ ናብ ክልተ ተመቐላ፣ ባጽዕን ዓሰብ ወኒኑ ነቲ ምዕራባውን ሰሜናዊ ክፋል ሃገርና ንሱዳን ክወሃብ መዲቡ ነይሩ። ንኤርትራ ኣብ ክልተ ምምቃላ ዝብል ሚላ ደማ ብኩለን ብሄራትና ዘይቅቡል ኮይኑ ስለ ዝተረኸበ፣ እቲ መደብ ገና ከይተበገሰ ኢዩ በርዒኑ። እዚ ናይ ምምቃል ድሕሪ ምፍሻሉ፣ ሰዲቡ ዝምጸ ደማ ኤርትራ ብምልጻታ ብፈደረሽን ምስ ኢትዮጵያ፣ ኣብ ሓደ ጀግራፊያዊ ቅርጺ ክልተ ሃገራት ዘስምዕ ምምሕዳር ኢዩ ከም ምርጫ ዝቐረበ። ኤርትራውያን ነዚ ናይ ፈደረሽን እመማ እውን ብተሪር ኢዮም ተቐቐሞም። እቲ ካብ ፍርቂ 40ታት ጀሚሩ ዝቃለስ ዝነበረ ኤርትራዊ ቀጽሪ ኣዝዩ ብሱልን ተሪርን ኢዩ ነይሩ። ነዚ ከኣ ኢዩ ቃልሱ ካብ ሓደ መድረኽ ናብ ካልእ ዘደየቦ። ኣብጋግሳ ሰውራ ኤርትራ ከም ሓዲሽ ብረታዊ ጎጽ፣ ኮነ ኣመራርሕኡን ጉድለት ከም ዝህልዎ ክሰሓት ዘይግብኦ ሓቂ ኢዩ። ኩሉ ኣብ ምብጋስ ዝርከብ በዳህን ፈታንን ተበግሶ፣ ምስ ጉድለቱ ክውለድ ባህሪያዊ ኢዩ። እቲ ሎሚ ብዙሕ ዝዘረበሉ ዘሎ ሃገራዊ ዋዕላ በቶም ቀዳሞት ኣቦታትና፣ ነዚ ሓዲሽ ወለዶ ኣበሓጎታቱን ዘሓብን ተበግሶ ጥራይ ዘይኮነስ ንጽህና ዝዓሰሎ ደሞክራሲያዊ ባህሪ ይውንን ነይሩ። ንውልቀ-ረብሓ ዝሓለነ ዝኾነ ይኹን ሰብ ኣይነበረን። ኣብቶም ምስ ኢትዮጵያ ዝብሉ ኣውን ከይተረፈ፣ ወከልቲ ክኾኑ እንተዘይ ኮይኑ፣ ውልቕ መራሕቲ ክኾኑ ኣይሃቀኑን። ናይ ባዕዲ ረብሓ ዝውክሉ ምምራጽም ጉጉያት ክንብሎም ንኸእል። ኣምልኹና ዝብል ሕማም ግን ኣይነበርምንን። ስለዚ ከኣ ኢዩ ክሳብ ልዝብን ዘተን ኣብ ክልቲኡ ደምበ ኣሕዋት ዝተኻየደ። ነፍስ ወከፍ ደምበ ከረድኦ ኢሉ ዝፍትነሉ እዋን ነይሩ ኢዩ። ልክዕ ኣብ ደንበ ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ በሃልቲ፣ ዓመጽ ዝተዋፈረ ናይ ሽፋቱ ባህሪ ተደራቢ ሚላ ነይርዎ።

ነዚ ኩሉ ካብ መቐርብኡ ዝሰነቐ ኢሲያስ ደማ ሕልምታቱን ሕልምታት ለኣኹቱን ከተግብር ዝተበገሰ። እታ ምስ ደምጺ ኣመሪካ ናይ ኮንፈደረሽን ቃለ መሕትቱ በጨቕ ዝበለቶ ግን እቲ ገርሂ ልቢ ህዝብና ኣየስተብሃለላን። ናይ ዕርቂ ጸውዒት ገይሩ ኣንቢብዎ። ኢሲያስ ግን ንግርህነትና ጥር ክብል ኢዩ ክብለጸሉ ዝተበገሰ። ንሕና እውን ቆላሕታና ናብ ዝሓትትና ጥራይ ኢዩ ዘማዕዱ ነይሩ። ነዚ ሽርሒ እዚ ግን ምዕራይ ውሽጣዊ ቆላሕታ ዳርጋ ኣይተገብረሉን። ውሽጣዊ እምነትና ፈጸሙ ርዲሙ ኢዩ ደቂሱ ጸኒሑ። ኣብ ገለ እውን ሕጂ ገና ኣይተበራብረን። ከምቲ ኢሲያስ ዝደልዮ፣ ሕቶና ሕቶ ኤርትራ ከም ዝኾነ ተረሲዑ ሕቶ ወልቀ-ሰብ ገይሮም ዝወሰድዎ ኣብ ቀረባ እዋን ብብሩህ ሪኢና። ኣማን ዓንዶም ከም መራሒ ደርጊ ኮይኑ ንጉዳይ ኤርትራ መፍትሒ ዝኸውን ሓበረታ ክእክብ ምስ መጸ፣ ወድና ካብ ኮነ ንሕና ኢትዮጵያውያን ኢና በሃልቲ ተፈጠርዎ ነይርዎ። እዚ እኩይ ፍጥረት ደማ ከም ለዋህ ደሙ

ሰም ሰም እንዳበለን ኛው ዝብል ናቁኡ፣ ገና ስጋኹም ደምኩም አይጸገብኩን ዝብል መልእክቱ ዘስከሮም ሰዓብቱ ምስ ምሉእ ዓለም ክበኣሉ በትሮም ገና የዋጣውጡ ኣለዉ። እስኪ እቲ ሸርሑ ምስታ ዝሓለፈት ሳልሳይቲ ክፋል ኣላጊብና ንቐጽላ።

እተን ናይ ኢትዮጵያ ተቃውሞቲ ውድባት ጸውዒት ናይ ሕብረት ወይ ኪዳን ኩለን ውድባት ከም ፖለቲካዊ መስርሕ ኣብ ኣስመራ ክካየድ ኣንቢብናዮ ነርና። ንናይ ተጋሩን ኦሮሞን ውድባት ገዲፉ፣ ጥርናፊ ጸውዒት ኢሲያስ ንናይ ሃይለሰላሰን መንግስቱ ሃይለማርያም ተረፍ መረፍ ሰሪዑ ኢዩ ኣንጻር መንግስቲ ኢህወደግ ፊልዩ ኣብ ኢትዮጵያ ከእቱ ዝወጠነ። እዚ ግን ክልተ ሓደገና ተርእዮ ኢዩ ነይሩ። ቀዳማይ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳይ ካልእ ሃገር ኢድካ ምእታው። ካልኣይ ድማ ኣንሳብ ምስ ተወለዐ፣ ብናቱ ዓቕሚ ክጠፍኦ ከም ዘይክእል ብሩህ ኢዩ ነይሩ። ዘሕዝን ግን ክልቲኡ ህዝብታት ናይ ደም ደበና ይሰርቦ ምህላዉ ዝተገንዘበ ዳርጋ ኣዝዩ ውሑድ ሰብ ኢዩ ነይሩ። ሓደ ተቃላሲ ህዝቢ ብፖለቲካ ኣመራርሓ ዘይበሰለ ዲፕሎማሲያ ዝምድና ዘይጸኣኣድ ዓንዳሪ ስብ ክንምርሕ ኢዩ ዘሕፍር።

ኣብ ውሽጢ እታ ንሃገር ትመርሕ ዝነበረት ጉጅለ ንምእራም ዘካይድዎ ኣሰሮም እንዳ ተኸተለ ምትዕንቓፍን፣ ኣቓልቦኣም ናብ ካልእ ከም ዝቐንጎ ምግባርን ዘበገሶ መርብብ ፍሕት ምባል ኢዩ ከለእዎም። ሕጂ'ውን ስልም ልም ዝብል ኣሲንቱ እንተ ዘየሰተሃሉሉ እንተሰ ኣብኡ ዝሓሸ ምትእኸኻብ ተበሪህዎም፣ ትጽቢት ዝገብሩ ኣለዉ። ካብ ደም ምፍሳስ ዘቐጥብ ጽቡቕ ድልየት ክህልዎም ይክእል ይኸውን ። እዚ እውን ከም ሓልዮት ከንብቦ ንክእል። ኢሲያስ ግን ደም ናይ መን ከይፈሰሰ ኢዩ ዝጥንቀቐ። ንክልቢ እንካ ስጋ ሓሉ ዝዓይነቱ ጥበብዶ ኣይመስለኩምን። ትምክሕተኛ ተሓግሒጉ ከም ዝሓረረ ቁጫ ናብ ጎሓፍ ክድርብ ኣለዎ። ዝኾነ ይኹን ፖለቲካዊ ኣሃዱ፣ ደም ኣፍሲሱ ስልጣን ንህዝቢ ከረከብ ከም ዕላማ ቀዳማይ ገይሩ ዝሰርጎ እውን የለን። እቲ ጎንጽ ዝተጥቀመ ካልእ ኣማራጺ ስለ ዝሰኣነ ኢዩ። እቲ ብሰላም ዝጽውዕ እውን ናይ ህዝቢ ጸውዒቱ፣ ከም ዝድንፍፅ ገይሩ፣ ናብ ዑወት መድረክ ክድይብ እንተ ዝክእል፣ ኩሉ ምሰዓቦ። እዚ ንምግባር ግን ህዝቢ ንዑ ማለት ጥራይ እኹል ኣይኮነን። ናይ ኣመራርሓ ጉድለት ዘስተብሃለ ህዝቢ ብቀሊል ኣሚኑ ሕራይ ክብል ትጽቢት ክግበረሉ ኣይክእልን። ህዝቢ ብብዙሕ ኩርናዓት ዝቐርብ መንገዲ ፍሽለት ስለ ዘጋጠሞ፣ ነቲ ዳርጋ ኣብ መዋእሉ ንሃገር ክመርሕ ዝመደበ ብሓደ መዳይ፣ እቲ ተቋምባይ ዘይምድምዑ ዘስተብሃለ፣ ኣንፈቱ ከመዓራሪ ዝክእል ህዘቡ ጭቡጥ ነገር ክርኢ ይጽበ ኢዩ ጸኒሑ። ህዝቢ ባዕሉ ንዘይከውን ኣብ ክውን ክልውጥ ምተገበኦ። ይኹን እንበር ትጽቢትን ድልየትን በይነን እኹላት ኣይኮናን። ህዝቢ ዘይተሓወሶ ቃልሲ ካብ ሰማይ ወይ ካብ ሞለከታዊ ሓይሊ ዝወዕት የለን። ብዝኾነ ግን እቲ ነታ ሃገር መጣልዒት ክገብራ ዝደሊ ኣብ ውሽጢ ቃልሲ ከም እሙንን ተቃላሳይን መሲሉ ተሞክልዩ ዝኣቱ፣ ኣዝዩ ሃሳይን ላኸማን ይኸውን። ንሓደ ውሽጣዊ ጸገማቱ ከየማዕደዎ ዝቃለስ ህዝቢ፣ ዝወርዶ ማህሰይቲ ካብቲ ግዳማዊ እቲ ውሽጥእዊ ከዳዕ ኣዝዩ ዝኸፍኡን ዝመረረን ሙኻኑ ዘካትዕ ኣይኮነን። ስለ በቲ ዘይተጸበኻዮ ጎድኒ በሲዑ ዘጥቐዕ።

ኣብ ኢትዮጵያ ንኹለን ተቃውሞቲ ሓይልታት 2005 ንዝካየድ ምርጫ ክካፈላ ኣቐዲሙ ጸውዒት ተኻይዱለን ነይሩ። ነዚ ናብ ደሞክራሲያዊ ባይታ እግርኻ መሊእካ ዝካየድ ብጽቡቕ ራእይን ቅርዕው መስርሕን ጸውዒት ግን ብኣንጻሩ ከመይ ገርካ ተምክኖን ተፍርሶን ዝብል ሕልሚ ኢሲያስ ምስቶ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ትምክሕተኛታት ብሓባር ሸርሒ ኣለሙ። ከም ሰላማዊ ፍታሕ መሲሎም ኣብ ምርጫ ክኣትዉ፣ ካልኣይ ሕቡእ ቅርጽም ድማ ናይ ሓርበኛታት ሓድነት ዝብል ዕጥቃዊ ዘመተ ከካይዱ መደብ ወጸ። ኣብቲ ናይ ምርጫ ምስታፎም ከም ዘይምረጹ ስለ ዝፈልጡ፣ እቲ ምርጫ ቅንዕ ከም ዘይነበረ፣ ኣምሲሎም ናዕቢ ከልዕሉ ኢዮም መዲቦም። ብክልቲኡ መዳይ እታ ሃገር ክትሕመስን፣ ስእሊ ኢሂወደግ ኣንሳብን ንሓዋሩን ክድምሰስ ዝብል ባህጊ ኢዩ እቲ ቀንዲ ዕላማ። ብወገን ኣንበብቲ ግን ስለምንታይ ኢኻ ናብ እዚ ኣርእስቲ ኣድሂብካ ዝብል ሕቶ ይለዓል ይኸውን። ነፍስ ወከፍ ኤርትራዊ ክግምቶ ዝግብኦ ሓቂ ኣሎ። ካብቲ እኩይ ፍልስፍና ኢሲያስ ወጸኢ፣ ሓንቲ ናብ መሰረታዊ ለውጢ ገጸ ተቐንጎን ናብ ጎደና ምዕባል ብሩህ ስጉምቲ ትስጉም ኢትዮጵያዶ ንሃገርና ኣወንታዊ ኣብነት ትኸውን? ወይስ ሕንፍሽፍሽ ዝኣተዋ ሃገር? እታ ብመለኸቲ ትውነን ኢትዮጵያዶ ኣይኮነትን ኣድምታትና ኢልና ዝተቃለስና? ነፍስ-ወከፍ ዜጋ ኣወንታውን ኣሉትውን ፍታሓት ፈላልዩ ከማዕዱ ይግባእ ዝብል ኣበሃህላ ለኪዕና ምርኣይ ንረብሓና ኢዩ። ኢሲያስ ናይ ውልቁ ርብሓ የማዕዱ። ንሕና ድማ ናይ ሃገርና ሓባራዊ ረብሓን ስለምን ቅዳነትን ከነማዕዱ ይግባእ በሃሊ ኢዩ።

ይኹን እንበር ነዚ ዝካየድ ምርጫ ንምፍሻል ክልተ ዓመት ኣቐዲሙ ኣብ ዋሺንግቶን 2003 ኣብ ምሽብሻብ ተረኺብን ንምፍሻል እቲ መርጫ ዘመተ ከካይዳ ጸውዒት ብሕቡእ ተገይሩለን ነይሩ። ነዚ ጸውዒት እዚ ሃንዳሲትን መዋሊትን ድማ ህግደፍ ክትከውን ከላ ኣዳለውቲ ክመስሉ ናይ ኣምሓሩ

አዋፊርቲ ኢዮም ቀንዲ ተዋሳኝቲ ነይሮም። መን ይካፈል መንከ አይካፈልን ድማ ካብ አስመራ መምርሒ ተዋሂብም ነይሩ። ነቶም ቀንዲ ጸላኢቲ ኢህወደግ ንናይ ትግራይ ተቃውሞ ወክልቲ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ህዝቢ ትግራይ (ዴምህት) ክንጽልዎ ኢዩ እቲ ቀንዲ ውጥን ዝነበረ። ትግራዊይ ቀጺሉ እውን ኦሮሞ ፈሊኻ ትብገስ። ምስ ተነሃሃረ ድማ ንክልቲኦም ጸኒሕካ ተዕጥቐ። ንኩሎም በበይኖም ገርካ ተበግሶም። ግርጭታት ፈጠርካ ብድሕሪ ኢህወደግ ምውዳቕ ከተናቐቶም ትኸእል ዝብል ናይ መጻኢ ጠመተ ዘበገሶ ውጥን ህግደፍ ኢዩ። ገለ መንገዲ ሰላም ዝመርጹ ኢትዮጵያውያን ምኩራት፣ መታን እቲ ምጉጅጃል ኣብ ዘይድሊ ኣንፈት ከምርሕ ኣቐዲሙ ንኹለን ናይ ካልኣት ብሄራት ኢትዮጵያ ጸውዒት ከካይድ ዝጸውዑ ነይሮም ኢዮም። ንሶቶም ኢዮም ድማ ነቲ ጉድ ከቃልዕዎ ዝጀመሩ። እዚ እውን ክብጸሕ ዝተደልዩ ኣንፈት ንምርጫ ኢትዮጵያ ንምስንኻል ዝግበር ሸርሒ ፈሊጦም ስለ ዝነበሩን፣ ብፍላይ ድማ ካብ ሰላማዊ መስመር ወጺኦ ከካይድ ጠለፋ ዘስዕቦ ሓደገኛ ኩነታት ንምእላይ ዝሓለነ ኢዩ ነይሩ። ነዚ ኩነታት እዚ ኣመልኪቱ ነቲ ቀንዲ ሃንዳሲ ናይዚ እኩይ ሕንጻጽ ንምህዳእ ምስ መንግስቲ ኤርትራ ውድብ (ዴምህት) ክዝትን ነተን ካልኣት ውድባት ድማ ተራኺቡ ካብቲ ኣዕናዊ ኣንፈት ክኣልዩን ፈተነ ከካይድ ኣቐዲሙ ኢዩ ጸውዒት ዝገበረ። እቲ ውድብ ነቲ ብሄራት ዝፈላሊ ከህድእ ምስ ኢሲያስ ክመክር ምምዳቡ፣ ኣወንታዊ ይኹን እንበር ናይ መማኸርቱ ኣተሓሳስባን መርገጽን ስለ ዘየነጸረ ዕላምኡ ክብገስ ከሎ ናብ ዘየተኣማምን ገጹ ይምርሽ ከም ዘሎ ክግመት ይከኣል። እቲ ስዒቡ ካብ መላ ኣማራ ድርጅት ሓቢኡ „መላ ኢትዮጵያ ኣንድነት ድርጅት (መኢኣድ) ዝመርሖ ኣቶ ሃይሉ ሻውል ወክልቲ ዝኾነ ዝሳተፍሉ (ኣብ ዋሽንግተን ዝርከቡ ዶክተር ኣክሊሉ ሃብተ ዶክተር ኣልማዝ ዘውዴ) ክራኸቡ ይውስኑ። ኣብ ኣዲስ አበባ ነቲ ጉዳይ ብዝምልከት ብዝርዝር፣ ኣብ ኣዲስ አበባ ዝሕተም „ኢትዮጵያ“ ዝብል መጽሐት ኮነ ኣብ ቶሮንቶ ካናዳ ዝሕተም „ሓዋርያ“ ዝብል መጽሐት ብፍላይ „ብናይ ኤርትራ ፋይል ዝኸፈት“ ብተኻታታሊ ዝተጠቐሰ ነይሩ። ካብተን ጽሑፋት ዝበገሰ ውጥን ንምእላይ እውን ነቲ ከባቢ ናብ ካልእ ትርጉም ዘይብሉ፣ ግን ኣዕናዊ ንዩቕ ግዜ ዘስዕቦ ሕንፍሽፍሽ ዝገልጽ፣ ኣሊኻ ለባም ማዕዳ ንምሃብ ዝሓለነ መግለጺታት ሓዙ ምብጋሱ ዝእንፍት መስመር ከም ተበገሰ ድማ ቦቲ ካልእ መዳይ ነይሩ።

ማዕራማዕራኡ እቲ ካልኣይ ውጥን የዐውተኒ ኢዩ ዝብል „ናይ ጸላኢይ ጸላኢ መታዓይይተይ ኢዩ“ በሃሊ ብኸልተ ናይ ጥኣናታት መሻርኽቲ፣ ጥሩፋት ናይ ሄራት ውድባትን ህግደፍን ዝተኣልመ ዘመተ ኢዩ። ብካልእ መዳይ እቲ ብለባም ኢትዮጵያዊ ጸውዒት፣ ነቲ መዳውብቲ ዝኾነ ህዝቢ ንምድማይ ዝተኻየደ ተንኮል ንምእላይ ዝሓለኒ ኣብ ሚያዝያ 2000 ወፍሪ ተኻይዶ ነይሩ። እቲ ለባም ርእይቶ ኣብ ኣስመራ ምስ ኣቶ የማነ ገብረኣብ ዝተኻየደ ብሓጺሩ ከመይ ይመስል? እንሆ ድማ ብኣቶ ኣብረሃም ያየህ ርእይቶ፡- ነቲ ዝተጠቐሰ በብቐሩብ ገማግራ ኢዩ ከቕርቦ፣

ካብ ጽሑፍ ኣቶ ኣብረሃም ያየህ ገለ ከይተሓወሶ ድማ እንሆ።

ቐድሞ እንትብል መራሕቲ ሕውሓት፣ ዳሕራይ ድማ መራሕቲ „ኢህወደግ“ ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ዝወሰድዎ መርገጺታትን ዘተገብርዎም ፍጻሜታት ብህዝቢ ትግራይ ይኹን ብህዝቢ ኢትዮጵያ ዘይተዘተየሎምን ናይ ህዝቢ ተሳትፎን ውክልናን ኣይክበርዎምን። ብፍላይ ድማ ነቲ ናይ ኤርትራ ነጻነት ሕጋዊ ልባስ ከህቦ ዘኸኣለ ረፈረንዱም ብዓይኒ ሕገ ዘይሕጋዊ ነይሩ። ካልእስ ይትረፍ፣ እቲ ናይ ረፈረንዱም ቅጥዲ ኣንተወሓደ ቦቲ „ህዝባዊ ግንባር ኣርኒት ኤርትራ፣ (ህግኣኤ) ብ1980 ዕ.ም ኣቐሪብም ዝነበረ ሓሳብ ከምስረት ይግባእ ነይሩ። ካብ ኣሰራርሓ ፕሮፓጋንዳ ውፅኢ ኢልና ንምክራብ፣ ምናልባት መራሕቲ ኢህወደግ ዝተኸተልዎ መስመር እቲ ንሰላሳ ዓመታት ዝኣክል ደም ዘፋሰሰ ናይ ኤርትራ ጉዳይ ንዝለዓለ ዋጋ ከፊልካውን እንተኾነ መዕለቢ ክረክብ ኣለዎ። ካብ ዝብል ቅንዕና ዝፈልፈለ ክኸውን ይኸእል ኢልካ ንምቕባል ይከኣል ይኸውን። ይኹንንበር ከምዚ ዝኣመሰለ ተጃሳኢ ንዝኾነ ጉዳይ ብዝምልከት ከቢድ ሰንምቲ ቅድሚ ምውሳድካ፣ ኣብ ትሕቲ ፅላል ብህዝቢ ዝተወከለ ፓርላማን መንግስቲን ፣ ጥራሕ ክፍፀም ይግባእ ነይሩ ። እዚ ድማ ንኢህወደግ ካብ ተሓታትነት ነፃ ክኸውን ሓጋዚ እንትኸውን ብዝበለፀ ንህዝቢን ነፃነትን ኤርትራውንን ዘዩዳግም ዘዩዘራርብን ውሕስና ኣብ ምርግጋዕ ዓብይ ተራ ኣለዎ። እቲ ብዓይኒ ሕጋዊ ኣፈፃፀማ እንተተራእዩ ሕጋውነት ዘይለበሰ ናይ ረፈረንዱም ከይዲ ህዝቢ ትርግራይ ብካልኣት ኢትዮጵያውያን፣ ብፍላይ ድማ ብህዝቢ ኣምሓራ፣ እንትኸበሰ ይርከብ። እቲ ነፃዒ ዝተፈጠረውን ምስዚ ኩነታት ብዝተተሓዘ ምኸንያት እምበር ብናይ ደብ ምስሕሓብ ከምዚይኮነ ኣፀቢቐና ንፊልጥ ኢና። እንተደኣ ካብዚ ክልቲኦም ህዝባታት ኣትዮምዎ ዘለዉ ዓዘቕቲ፣ ከንወፅእ ተደልዩ፣ ክልቲኦም ህዝባታት ብዘርብሕ ኩነታት ክልቲኦም ህዝባታት ብሰላም ንክኩቡን ንክቐሰኑን ዘኸእል ሓደ ፈደራላዊ/ኮንፌደራላዊን ዝመስል ናይ ምትሕብባር ምትእስሳር ምስ እንገብርዩ። ቐድሞ እንትብል (ብቐድምቲ ክኮ ፕሪዚደንት ኢሲያስ ብዝተፈላለዩ መፈነውቲ ዜና ብፍላይ ምስ ሬዲዮ ኣሜሪካ

አብ ዝገበሮ ቃለ-መጻሕትት ግልፂ ብዝኾኑ ቃላት፤ ኢትዮጵያን ኤርትራን ብኮንፈረረሽን ክተሓሳሱ ኣለውን፤ አብ ሞንጎ ክልቴን ሃገራት ዘሎ ዶብ ትርጉም የብሉን። ወዘተ.። ዝብትል ተስፋ ዘሕደረ መልእኽትታት እነተመሓላልፍ ሰሚሖ ስለ ዝኾንኩ ኢዩ። ኢ.ሲ.ዩ.ስ ምስ ሬዲዮ ኣመሪካ ዝገበሮ ቃለ - መጻሕትት ቅዳሕ (ብድምጺ) አብ ኢ.ደ.ይ ይርከብ። ይብል ጽሑፍ ኣቶ ኣብርሃም ያየህ። (አገዳሲ እዋናዊ ለበዋን ሓበሬታን ንህዝቢን ሰራዊትን ኤርትራ ካብ ኣብራሃም ያየህ 4 ግንቦት 2007 (ምያዝያ 27 1999 ዓ.ም) ህረት ግእዝ)። (ካብቲ ጽሑፍ እስኪ ንቐጽል ተስፋ)።

ኣቶ ኣብረሃም ያየህ ኣብ ናይዚ 4 ግንቦት 2007 መጽሕፍ ክምዚ ክብል ይቕጽል።

ብጣዕሚ ዘሕጎሲ ንኤርትራ ሰተት ኣቢሉ ዝወሰደኒ ነቲ እነ ዘቕረብኩም ሓሳብ ብወገን መንግስቲ ኤርትራ ብዝበለፀ ከም ዝድለይን እናተሰርሓሉን ከም ዝፀንሐን፤ ነዚ ደማ ጭብጥ መርትዖ ከምዘለን ብኣቶ የማን ገብረአብ ኣብቲ ብኣቶ የማን ገብረአብ ዝተመርኮ ልኡኽ መንግስቲ ህግደፍ ኣብ ኣመሪካ ዝተራኸብናሉ እዋን ምስ ተነግረኒዮ። እዚ ዘረባ እንተሰምዕ በይነይ ኣይክበርኩን። ከም ኢህአፓ መራሒ ኣቶ ኢያሱ ኣለማየሁ ዝኣመሰሉ ተፈለጥቲ ኢትዮጵያውያን እነ ብዝገበርኩሎም ዕድመ ምሳይ ኣብቲ ኣኼባ ተረኺቦም ስለ ዝነበሩ ንሳቶምውን ዝሰምዕዎን ዝተሓጎሱሉን ተረኺቦዮ ነይሩ።

ነዚ ዘህርፍ መልእኽቲ ምስ ጨበጥኩ፤ ንኹሎም መራሕቲ ተቓውሞ ውድባት ኢትዮጵያ ብፍላይ ደማ ነም ሎሚ „ቅንድት“ ኢና ዝብሉ ፅንፈኛታት ኣምሓሩን ብምገርራብ፤ ሕብረት ፈጠሮም ነቲ እነ ምስ መንግስቲ ህግደፍ ዝተዘራረብኩሉ ዓብዪ ተስፋ ዘለዎ ጉዳይ ብዝተጠርነፈ ሓይሊ ክከታተልዎን ኣብ መወዳእታ ክብሰሕዎን ንሰለሰተ ዓመታት ዝኣክል እንትምሕፀን ፀናሕኩ። ብዝተፈላለዩ ጋዜጣታትን መፅሔታትን ነቲ ጉዳይ ኣቃልሕ ክበርኩ።

እዚ ካብ ጸብጽብ ናይተን ኣብ ዝተፈላለዩ ናይ ስደት ዓለም ኮነ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ዝርከባ ውድባት ብውሽጣዊ ቅርጽን ዝግለጽን ዝካየድ ዝነበረ መረደእታ ጽሑፋቶምን ኣንፈቱ ናበይ ገጹ የብል ኣሎ ዝብል ኣቓልጦ ነቲ ንደርጊ ካብ ሱሩ ባሕጊን ዝተዓወተ ኢህወደግ ብደቂቕ ይካታተል ምንባሩ ክርሳዕ የብሉን። ንሱ ዝከታተሎ ንግዝይኡ ንጎድኒ ገዳፍና፤ ስለምንታይ ኢዩ እቲ ብህግደፍን ናይ ዝተፈላለዩ ብሄራት ኢትዮጵያ ናይ ሓባር ስራሕ ተጀሚሩ ዝብል ክንብርብሮ ዘለና ምስትብሃሉን ንጉዳይና መፍትሒ ዝኸውን ጭብጥታትና የበርክትልና። ነቲ ናይ ረፈረንዱም ጉዳይ ዝተሞህበ መግለጺ ኣቶ ኣብረሃም ያየህ እውን ዝኸውን ትንታኔ ከይረሳዕ፤ና ግን መንስኤ ናይዚ ሕቶ እዚ ምፍሕታርውን፤ ደሚርና ኢና ንፍሕትሮ። እቲ ጠንቂ እንታይ ኢዩ? ከም ናይ ቀጻሊ ኣርእስትና ገለ ወስ ክብል እመርጽ።

አብ ኢትዮጵያ ንህግደፍ ኮነ፤ ነቶም ዕሉላት ናይ ሃገይ ምንእክን፤ ሃይለስላሴ ኮነ ናይ ደርጊ፤ ምስኡ እውን ብዝዓባየ ናይ ኦርኮስትራ ኣቀናባሪ ጉድለ ኢ.ሲ.ዩ.ስ ምስ ህግደፍ ብዓቢኡን ብሓባርን ዓበድብድ ዘበለ ለውጢ ይካየድ ምንባሩ ክንግንዘብ ንክእል። ነቲ ዝካየድ ለውጢ ብጎድኒ ኮይኖም ሸለል ምባሎም፤ እቲ ዝካየድ ዘሎ ደሞክራሲያዊ ለውጢ፤ ነቶም ጸይቀ ግኑናት ፈጺሙ ናብ ግብኣተ-መሬት ከም ዘብጽሑም ኢዮም ተመልኪቶም። ናይ ፖለቲካ መንሸሮ ወይ ኤድስ ቫይሩስ ለኽፍምም ስለ ዝነበረ ሞት ብሞቱ ለኪምካ ምጥፋእ ዝብል መርገጺ ኢዮም ወሲዶም። ግን እቲ ቀንዲ ዓበድብድ ንምግላህ ዝኣክል እስኪ ንቐጽል። እንታይ ኢዩ እቲ ግላህ ዘለዎ? ንህግደፍን ነቶም ናይ መሳፍንቲ ትርፍራፍን ኣብ ከብዶም ዝጸዓየ ናይ ቶንኮል ስሚ ካብዘን ዝስዕባ ዝተሓቐና ሕማማት ክኾና ዝይእላ። ኣብ መጻኢ ደማ ምስቲ ሰብ ጠባብን ጸብጻባት ብሒቶም ዘለው ተናጺሑም ዝናዘዙ ከም ዝርከቡ ክንክሕድ የብልናን። ኣብ ታሪኽ ከም ዝጥቀስ ኣብ ደምብ ተንኮለኛታት ገለ ሕልና ዘለዎም ክህልው ይክእሉ።

- 1 ኢህወደግ ንኹሎም ተቓውሞቲ ውድባትን ሰልፍታትን ካብ ናይ ዓመጽን ጎንጽን ወጺኦም ኣብ ሰላማዊ ቃልሲ ኣድሂቦም፤ ኣብ ሃገሮም ምስ ህዝቦም ኣድላይ ሰላማዊ ከም ፖለቲካ ትካላት ኮይኖም ዝዋፍውሩሉ ባትታ ምፍጣሩ፤ ኣወንታዊን ውጽኢታውን ሃዋሁ ፈጠሩ ህላዌኦም ስለ ተቐበለ፤ ንበሓቲ ዝነጽግ ሃዋሁ ብምፍጣሩ ዘስዓቦ ስግኣትን ሸቕልቀልን ዘለዓዓሎ ቆለን ዛርን ዝጭብጦ ብምስኣኑ።
- 2 ኣብቲ ሓዲሽ ቅዋም ኢትዮጵያ ብዓንቀጽ 39 ነፍስ-ወከፍ ዞባ ወይ ብሄር ከይተረፈ ረብሕኦም ኣብታ ሃገር ኮይኑ ምስ ዝረከብ፤ ጠለባቶም ክሳብ ምንጻል መሰል ዘፍቅድ ኮይኑ ምንጻፍ። እዚ እውን ንኹሉ ኣብ ሕብረተ-ሰብ ዝፍጠር ዘይምርድዳእ፤ ሰላማዊን ናይ ሓባር ረብሓን ዘቐድም ሕጋዊ መሰል ንኹሉ ኣቓልጦ ከም ዝስሕብ ስለ ዝተገንዘቡ፤ ባህሮም ግን ጸረ ህዝብዊ ምርድዳእ ስለ ዝኾነ፤ ንዓመጽን ዕግርግርን ዘተላላል ዘበገሶ ሕልንኦምዮ።

እዘን ክልተ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሳ ንተጃዋምይ ምቕባልን፣ ናጽነት ምስለ ብሄራትን ምኽባረኒ ንዕድመ ዲክታቶርነትን ምልክን ዘሕጽራ ሕንጻጻት ኢየን። ዝኾነ ይኹን ናይ ባሓቲን ገባትን ሕግም ከም ወልፊ ኣብ ኣንጉዑ ዘስፈረ ዲክታቶቲያዊ ህርፋን ንመሳፍንትን ከም ናጻ ህዝብን ናጻ ሃገርን ገይሩ ዘጽልኦም ካልእ ኣርእስትን ትሕዝቶን ክህሉ ኣይክእልን። ውግእ ምጽሕታር ድማ ንዝዕንብብ ዘሪግካ፣ ጽልእን ምድማይ ህዝብታትን ከም ሚላ ገይሮም ስለ ዝወስድዎ ናይ ኩሎም ንቀውታ ጨቆንቲ ፖለቲካዊት ፍታሕ ንሳ ጥራይ ኢዮም ዝውንኑ። ነቲ ማሕባራዊ ቁስልታት ክራባሕን ተላጋቢ ሕዳር ሕግም መታን ክኸውን ብብቐሩብ ኢዩ ዝፍኖ። ብርክት ዝበሉ ወገናትና ማለት ካብ ህዝብን ተጋደልትን ኤርትራ ን30 ዓመታት ኣሸሓት ጀጋኑ ዝኸፈልናሉ ቃልስና፣ ብዘይ ተሳትፎ ህዝብናን፣ ናጻ ባይቶናን፣ በይኑ ብድሕሪት ኮይኑ፣ ካብቶም ኣባላት መሪሕነት ብጻቱ እውን ከይተረፈ ከይተሓወስዎ፣ ኢሲያስ በይኑ ዝኣለዎ ፍሕሶ ረፈረንዱም ዝበል ሕልሚ ኣለዓዓለ። ህዝብን ደቁ ተጋደልቲ ካብ 1961 ዓ.ም ክሳብ 1980 ረፈረንዱም ዝበል ሕቶ ከም ጠለብ ኣብ ሓሳብም ኣይነበረን። ረፈረንዱም ምስ ምፍራስ ባይቶ ኤርትራ ብቲ ሃጺያዊ ስርዓት ከም ምርጫ እንተ ዝጥለብ ነይሩ ቅኑዕ ክኸውንዶ ምኻኣለ ዝበል መርትዖ ዘቐርቡ ኣይምትሳእኑን። ነቲ ፈደረሽን ዝበል ቅርጺ ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ብሃይለስላሴ እንዲዩ ተጣሒሱ። ዘይንደልዮ ፈደረሽን ተገዲድና እንዲና ተቐብልናዮ። ብሰላሕታ ድማ ረፈረንዱም ብኢሲያስ ስዒቡ። ሃይለስላሴ ነቶም 68 ኣባላት ባይቶ ብጠበንጃ ኣኸቢቡ ኢዩ ኣድምጹ ክበል ንኤርትራ ዝነበጣ። ኢሲያስ ድማ ህዝብን ሃገርን ኣተዓሻሽዩ ብረፈረንዱም ነቲ ዝደመናሉ ኣምኪኑ ኣተግቢርዎ። ብኻልእ ድማ ንእህወደግ ሃገር ከም ዝሸጡ ዱባላ ኣውራዳሎም። ዓመጽ ብዓመጽ ይተኣለ ዝበል ሕቶ ህዝቢ ኮይኑ ስለ ዝተሰምዖ ዶኾን፣ ቃልስኹም ቅኑዕ ኣይነበረን ዝበለና። ኤርትራ ከም ሃገር ትቐውም ዝጠልብ ሕቶ፣ ምስተን ካብ መግዛእቲ ብዘይ ገለ መሰናኸል ናጻ ዝወጸ ሃገራት ኣፍሪቃ፣ ንሕና እውን ከም ከንዶን ኡጋንዳን ታንጋኒካን ተዛረብቲ ሓንቲ ቋንቋ ሰዋሒሊ (መብዛሕትኦም ዳርጋ ሓደ ህዝቢ ዝኾኑ እዞም ኣብ ሰለስተ ሃገራት ክኾኑ ዝተፈቐደም፣) ከምኡውን ዳርጋ መብዛሕትኤን ሃገራት ኣፍሪቃ እውን ካብ ገዛእተን ተገላጊለን ናጻ ዝወጸ፣ ዕጫ ኤርትራ እውን ከምኡ ክኸውን ነይርዎ። ንተንኮል ኢሲያስ ዘይተረደኦ ህዝቢ ኤርትራ ጠለቡ ምስ ተጨውዮ ኢዩ ናብ ረጽሚ ዝኣተወ። ዕድል ህዝቢ ኤርትራ ብኤርትራውያ ጥራይ ኢዩ ዝፍታሕ። ንህዝቢ ኤርትራን ትግራይን ዝሃሲ፣ ብዙሕ ሕሉፍ ታሪኻዊ ዝምስክሮ ፍጻሜታት ብሓባር ንትርኽ ታሪኽ ኣለና። ይኹን እምባር እቲ ረፈረንዱም ዝበል ምስ ናጽነት ዝተታሓሓዘ ጠለብ ህግደፍ ንዓና ኮነ ንእህወደግ ኣብ ዘይተጸበናዮ ጠምበርበር ዘበል ጋህሚ ኢዩ ኣእትዮና። ንሕና ከቢድ ክሳራ ክፈልና ናጻ ዝወጸእናሉ ቃልስና፣ ተመሊስካ ናብ ተንኮለኛ ምውንዎን ጸላእትና ዘእቱን ዘተባብዕን ሕቶ ካብ ህግደፍ ስለ ዝተበገሰ እንሆ ኣብ ወጥሪ ንኣቱ። ማቕን መንጠሊናን ሓዘን ኣልቢሱና። ከም ህዝቢ ብሓደ ንነብረሉ ባይታና ሃደሽደሽ ኢሉ። ቀጺሉ ድማ ሕውሓት ንኤርትራ ከም ዝሸጥዎን ብገለ ክፋል ህዝቢታት ብኸድዓት ከም ዝኸሰሱ ምግባር ዝወጠነ እኩይ መደብ ዳርጋ ተዓዊቱ ነይሩ ክንብል ንኸእል። ገና እውን እቲ ሸርሕታት ብብቐሩብ ፋሕቲርና ክንገልሆ ኣለና።

ኣብ ቀጻሊ ነቲ ርክባቶም ብብሩህ ክቃላዕ ኢዩ።

ብመምህር ተስፋ ዘውደ።
ጀርመን 27.03.2010